

Łukasz Kryszak

Efektywność polityki społecznej i jej wpływ na sytuację społeczno-ekonomiczną w wybranych krajach UE

Roczniki Ekonomiczne Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy 6,
463-479

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ŁUKASZ KRYSZAK

EFEKTYWNOŚĆ POLITYKI SPOŁECZNEJ I JEJ WPŁYW NA SYTUACJĘ SPOŁECZNO-EKONOMICZNĄ W WYBRANYCH KRAJACH UE¹

Streszczenie: Celem artykułu było zbadanie efektywności prowadzonej polityki społecznej oraz jej wpływu na kształtowanie się wielkości ekonomicznych i społecznych. Do badania wybrano 5 krajów (Hiszpanię, Polskę, Wielką Brytania, Niemcy i Szwecję) charakteryzujących się różnymi doktrynami w polityce społecznej. W pierwszej części przedstawiono działania socjalne UE oraz badanych państw, a także zaprezentowano dane na temat nakładów na politykę społeczną. Dalej opisano metodologię badań, w tym omówiono koncepcję autorskiego wskaźnika „cena punktu społecznego” służącego badaniu efektywności polityki społecznej. W ostatniej części zaprezentowano wyniki badań przy użyciu wspomnianego wskaźnika, a także omówione zostały zależności między nakładami na politykę społeczną a sytuacją społeczno- ekonomiczną badanych krajów.

Słowa kluczowe: polityka społeczna, świadczenia społeczne, nakłady na cele społeczne, strategia Europa 2020, nierówności, ubóstwo, efektywność, wskaźniki społeczno-ekonomiczne, cena punktu społecznego

1. WSTĘP

W obliczu kryzysu ekonomicznego coraz częściej dyskusji poddaje się politykę fiskalną państwa. Zdaniem części ekonomistów zbyt wysokie i nieprzemysłane wydatki rządowe doprowadziły do kryzysu zadłużeniowego, który w znacznej mierze uwarunkował ogólną sytuację ekonomiczną w Europie. W związku z tym trudno nie podjąć problemu kosztów i efektywności prowadzonej polityki socjalnej, czy szerzej społecznej. Wydatki socjalne podlegają licznym sporom i kontrowersjom, także ze względów ideologicznych. Istotnie, wydatki na tzw. cele społeczne miewają inny charakter niż te przeznaczane na infrastrukturę lub

¹ Artykuł opiera się na fragmentach maszynopisu pracy licencjackiej pt. *Konsekwencje ekonomiczne polityki społecznej w zakresie rozwiązywania problemów ubóstwa i nierówności na przykładzie wybranych państw UE* obronionej 1 lipca 2013 roku na Uniwersytecie Ekonomicznym w Poznaniu.

działalność badawczo-rozwojową, jednak jeśli środki wydawane są w sposób uporządkowany, to mogą sprzyjać rozwojowi oraz inkluzji społecznej osób materialnie wykluczonych. Stąd też weryfikacja skutków wdrażanej polityki społecznej jedynie w kontekście jej relacji z zadłużeniem i deficytem budżetowym wydaje się niewystarczająca. Na politykę społeczną należy bowiem patrzeć również przez pryzmat jej wpływu na dynamikę wzrostu gospodarczego czy inflację. Przede wszystkim jednak politykę społeczną należałoby oceniać pod kątem stopnia realizacji przyjętych celów społecznych oraz efektywności wydawanych środków.

Głównym celem niniejszego artykułu jest więc zbadanie relacji między polityką społeczną a wskaźnikami makroekonomicznymi i społecznymi oraz ocena efektywności prowadzonej polityki społecznej w wybranych krajach Unii Europejskiej. Przeprowadzone badania powinny ponadto umożliwić odpowiedź na pytanie o to, czy kraje o rozbudowanej sferze socjalnej charakteryzują się gorszą sytuacją makroekonomiczną w dłuższym okresie. Przypadki krajów wykorzystanych do badania wybrano według klucza związanego z doktrynami polityki społecznej, choć obecnie żaden kraj nie realizuje oczywiście wyłącznie jednej doktryny. Reprezentantem doktryny liberalnej jest Wielka Brytania, konserwatywno-korporacyjnej Niemcy, socjaldemokratycznej Szwecja, a model śródziemnomorski reprezentuje Hiszpania. Dodatkowo w porównaniach uwzględniono Polskę.

2. DZIAŁANIA I WYDATKI W ZAKRESIE POLITYKI SPOŁECZNEJ W BADANYCH KRAJACH

W porównaniu z innymi regionami świata kraje europejskie charakteryzują się stosunkowo wysokim poziomem zabezpieczenia socjalnego. Dodatkowo w kwestie związane z polityką socjalną angażują się też instytucje Unii Europejskiej. Zaangażowanie to przejawia się głównie poprzez opracowanie i wdrażanie strategii Europa 2020. Dzięki strategii możliwe ma być osiągnięcie wzrostu gospodarczego, który będzie inteligentny, trwały oraz sprzyjający włączeniu społecznemu. Dokument ten ustanawia pięć obszarów (zatrudnienie, badania i rozwój, zmiany klimatu i zrównoważone wykorzystanie energii, edukacja, walka z ubóstwem i wykluczeniem społecznym), w ramach których zdefiniowano konkretne cele do zrealizowania². Z polityką społeczną wiążą się cele dotyczące wzrostu zatrudnienia (do poziomu 75% w grupie wiekowej 20–64), edukacji (ograniczenie liczby osób zbyt wcześnie kończących edukację oraz zwiększenie odsetka osób z wyższym wykształceniem w grupie wiekowej 30–34 do 40%) i przede wszystkim wykluczenia społecznego (zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym)³.

² http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/targets/index_pl.htm.

³ Zgodnie z metodologią UE osoby zagrożone ubóstwem to te, które żyją w gospodarstwach domowych, gdzie ekwiwalentny dochód rozporządzalny jest mniejszy od 60% mediany ekwiwalentnych dochodów rozporządzalnych gospodarstw domowych dla całego społeczeństwa (po transferach socjalnych). Na definicję wykluczenia społecznego składa się dodatkowo deprivacja

Inkluzji społecznej służyć mają 2 programy szczegółowe. Są to: Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia oraz europejski program walki z ubóstwem. Pierwszy z nich służy włączeniu społecznemu skupiając się jednak głównie na wymienionych już celach dotyczących edukacji i zatrudnienia. Program został ustanowiony w oparciu o 4 priorytety. Należą do nich: lepiej funkcjonujące rynki pracy, bardziej wykwalifikowana siła robocza, poprawa warunków pracy i stymulowanie powstawania nowych miejsc pracy⁴. Szczególnie ciekawa może być realizacja pierwszego priorytetu za pomocą koncepcji *flexicurity*. Nazwa pochodzi od angielskich słów *flexibility*- elastyczność i *security*- bezpieczeństwo. Model składa się więc z dwóch celów, które często przedstawiane są jako przeciwstawne. Koncepcja zakłada bowiem troskę o możliwości dostosowawcze rynku pracy i zatrudnienia, a z drugiej strony o bezpieczeństwo pracowników. W praktyce ma ona objąć między innymi promocję uczenia się przez całe życie, częstsze stosowanie umów na czas nieokreślony, ułatwianie dialogu stronom zaangażowanym w kształcenie, aktywną politykę rynku pracy (szkolenia, doradztwo zawodowe) oraz reformę systemu zabezpieczenia społecznego. Europejski program walki z ubóstwem jest odpowiedzią na potrzebę większej koordynacji polityk społecznych i wyznacza pięć obszarów działania⁵. Pierwszy polega na mobilizowaniu wszystkich dziedzin polityki, a więc także polityki edukacyjnej czy zdrowotnej. Drugi obszar dotyczy nadzoru nad funduszami unijnymi pod kątem przyczyniania się ich do realizacji celu włączenia społecznego. Trzeci obszar dotyczy promocji innowacji w polityce społecznej, kolejny na promocji partnerstwa w ramach polityki społecznej i innowacji. Ostatni obszar związany jest z koordynacją polityk krajów członkowskich.

Pomimo zaangażowania instytucji unijnych systemy opieki społecznej w poszczególnych krajach Unii Europejskiej dalekie są od jednolitości. Różnice dotyczą choćby sposobu finansowania świadczeń, możliwe jest realizowanie świadczeń ze środków pochodzących z budżetu lub ze składek pracowników. Przykładowo, spośród badanych krajów, ogólny system pomocy społecznej finansowany z budżetu nie istnieje w Hiszpanii. W większości krajów świadczenia pomocowe dotyczą osób niezdolnych do pracy lub uznanych za ubogie w świetle obowiązujących w danym kraju przepisów. Różnice występują także jeśli chodzi o świadczenia na wypadek bezrobocia. Co prawda wszystkie badane kraje realizują takie świadczenia, jednak różnią się one wysokością, relacją do wynagrodzenia otrzymywanego przed utratą pracy, długością wypłacania⁶.

materiałna (niemożność realizacji pewnych potrzeb i nieposiadanie pewnych dóbr) oraz zamieszkiwanie w gospodarstwie o niskiej intensywności pracy.

⁴ Komisja Europejska, *Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia: europejski wkład w pełne zatrudnienie*, Strasburg 2010.

⁵ Komisja Europejska, *Europejska Platforma współpracy w zakresie walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym: europejskie ramy na rzecz spójności społecznej i terytorialnej*, Bruksela 2010.

⁶ Szczegółowe informacje dotyczące świadczeń realizowanych w poszczególnych krajach można znaleźć w serii wydawniczej Komisji Europejskiej pt. *Twoje uprawnienia do zabezpieczenia społecznego w...*, Bruksela 2011.

Kryzys demograficzny w Europie spowodował wzrost znaczenia polityki pro rodzinnej, przynajmniej w debacie publicznej. Polityka wspierania rodzin nie jest polityką strictly socjalną, jednak w praktyce może w istotnym wymiarze wpływać na sytuację materialną gospodarstw domowych. Badane kraje różnie podchodzą do problemu polityki rodzinnej. Jedne traktują ją priorytetowo, podczas gdy inne przykładają do niej mniejszą wagę. Poza tym kraje zwykle koncentrują się na jakimś wybranym elemencie omawianej polityki. Szwecję charakteryzują długie urlopy rodzicielskie, które wynoszą 480 dni. Dodatkowo istnieje możliwość rozpoczęcia urlopu już na 7 tygodni przed planowanym porodem. Okres 480 dni można podzielić na krótsze okresy i wykorzystać je w ciągu 8 lat od urodzenia dziecka, przy czym dotyczy to zarówno matki, jak i ojca. Niemcy z kolei odznaczają się wysokimi zasiłkami wypłacanymi na każde dziecko, niezależnie od statusu materialnego dziecka. Kwoty te wynoszą od 184 euro na pierwsze i drugie dziecko do 215 euro na czwarte i kolejne. Ubogie rodziny mogą otrzymać dodatkowe 140 euro na dziecko⁷. W pozostałych krajach świadczenia rodzinne są niższe, ale szuka się innych rozwiązań, jak choćby pojawienie się możliwości korzystania z wydłużonego urlopu wychowawczego w Polsce do 1 roku.

Fakt, iż polityki społeczne badanych państw są tak dalece niespójne sprawia, że porównanie ich staje się możliwe jedynie dzięki zastosowaniu relatywnie obiektywnego wskaźnika, jakim jest wielkość wydatków na cele socjalne w relacji do PKB. Oczywiście wskaźnik ten również nie jest doskonały. Po pierwsze można założyć, że kraje o wyższym poziomie PKB i lepszym wyposażeniu infrastrukturalnym mogą przeznaczać większe środki na cele socjalne. Po drugie sam wysoki udział wydatków społecznych w PKB nie oznacza, że środki przeznaczane na 1 statystycznego obywatela są obiektywnie wysokie. W tabeli nr 1 zaprezentowane zostały wydatki na cele socjalne w relacji do PKB, jakie badane kraje zrealizowały w kilku ostatnich latach. W dalszej części artykułu dane te zostaną wykorzystane do badań nad efektywnością polityki społecznej.

Tabela 1. Wydatki na cele socjalne w relacji do PKB w wybranych krajach UE (w %)

Kraj/Rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Niemcy	27,3	26,1	25,1	25,2	27,8	27,1	26,2	26,3
Hiszpania	21,1	21,1	21,3	22,9	26,0	26,5	26,0	26,3
Polska	21,0	20,8	19,7	20,3	21,5	21,8	20,7	20,4
Szwecja	29,1	28,4	27,3	27,5	29,8	28,3	27,6	28,2
Wielka Brytania	20,5	20,3	20,4	21,8	24,1	23,7	23,9	23,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy danych OECD.

W latach 2005–2012 relatywnie najwyższe wydatki na cele socjalne ponosiła Szwecja, co zgadza się z powszechnym przeświadczeniem na temat

⁷ Dane za: M. Czarnik, M. Kot, J. Urmański, J., *Polityka prorodzinna w wybranych krajach Unii Europejskiej. Przegląd stosowanych rozwiązań*, Fundacja Republikańska, Warszawa 2012, s. 27–29.

Szwecji jako państwa opiekuńczego. W badanym okresie nie można mówić o żadnej wyraźnie zarysowującej się tendencji, gdyż w niektórych latach udział wydatków socjalnych w PKB rósł, a w innych spadał. W 2012 roku Niemcy i Hiszpania wydały na cele socjalne po 26,3% PKB, jednak we wszystkich poprzednich latach Niemcy miały dużo wyższy odsetek wydatków na cele socjalne w relacji do PKB. Utrzymywały one jednak swoje wydatki na dość stabilnym poziomie, podczas gdy w Hiszpanii zaobserwować można było wyraźną tendencję wzrostową, co w obliczu poważnego kryzysu gospodarczego dotyczącego Hiszpanię może być zaskakujące. Z drugiej jednak strony kryzys zwykle dotyka przede wszystkim najuboższych i prowadzi do zwiększonego zapotrzebowania na pomoc socjalną, co w pewnym stopniu może tłumaczyć owe rosnące relatywnie wydatki. Niższe wydatki na cele socjalne notuje się w Wielkiej Brytanii i Polsce, przy czym od 2007 roku są one w Polsce wyraźnie najniższe. W jakimś stopniu jest to na pewno spowodowane faktem, iż Polska jest najbiedniejszym krajem spośród badanych i nie może przeznaczać na cele socjalne dużo wyższych środków.

Z punktu widzenia obywatela istotną informacją może stanowić statystyka dotycząca wydatków socjalnych na głowę mieszkańca (tabela 2). Dane zawarte w tabeli pokazują więc z jak dużej pomocy i puli usług społecznych może korzystać przeciętny obywatel.

Tabela 2. Wydatki na cele socjalne per capita w dolarach w cenach bieżących (PPP) w wybranych krajach UE

Kraj/Rok	2005	2006	2007	2008	2009
Niemcy	8 492,4	8 770,6	8 916,4	9 368,7	10 013,4
Hiszpania	5 775,3	6 415,1	6 878,2	7 571,6	8 350,5
Polska	2 898,3	3 131,7	3 300,0	3 655,1	4 070,2
Szwecja	9 506,5	10 156,1	10 517,9	10 900,8	11 134,7
Wielka Brytania	6 837,0	7 136,3	7 287,2	7 744,3	8 365,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy danych OECD.

Na tle bogatszych krajów Europy, wydatki na cele socjalne na głowę mieszkańca w Polsce nie są wysokie. W 2009 roku było to 4070,2 dolara (PPP) na osobę. Na zabezpieczenie socjalne statystycznego Hiszpana czy Brytyjczyka przeznaczano sumy mniej więcej dwukrotnie większe. Jeszcze wyższe wydatki na cele socjalne per capita notowano w Niemczech i Szwecji, gdzie było to aż 11 134,7 dolara na głowę. Widoczna tendencja rosnąca wynika z zastosowania cen bieżących. Istotną cechą prezentowanej statystyki jest z kolei zastosowanie parytetu siły nabywczej waluty. Dzięki temu duże różnice w wydatkach między poszczególnymi krajami nabierają poważnego znaczenia, a efekt wyższych cen w bogatych krajach nie wpływa na wyciąganie wniosków z tabeli. Trzeba też pamiętać, że wydatki na cele socjalne obejmują wszystko, co związane jest z polityką socjalną, a więc także koszty administracyjne.

3. METODOLOGIA BADAŃ NAD EFEKTYWNOŚCIĄ POLITYKI SPOŁECZNEJ I JEJ WPŁYWEM NA WSKAŹNIKI EKONOMICZNE I SPOŁECZNE

Polityka społeczna nie jest jedyną determinantą sytuacji społecznej w kraju, a tym bardziej sytuacji makroekonomicznej. Trudno jest więc jednoznacznie określić, w jakim stopniu prowadzona polityka społeczna wpłynęła na zaobserwowane relacje ekonomiczne i społeczne, a także, czy zastosowanie innych rozwiązań w istotnym stopniu zmodyfikowałoby te relacje. Wydaje się, że dość obiektywną metodą badań będzie zestawianie poziomu wydatków na cele socjalne (zaprezentowanych w tabeli 1) z odpowiednimi wartościami wskaźników ekonomicznych i społeczno-ekonomicznych. Dane dotyczyć będą lat 2005–2011, a tam gdzie to możliwe 2005–2012. W niniejszym artykule wykorzystane zostaną takie mierniki jak: wzrost PKB, inflacja, dług publiczny czy HDI. Zależności zaprezentowane zostaną na wykresach rozrzutu. Samo ewentualne obliczenie wskaźnika korelacji Pearsona mogłoby okazać się nadużyciem (np. w sytuacji, gdy zależność byłaby wyraźnie nieliniowa).

Bardziej skomplikowana metodologia związana jest z badaniem efektywności polityki społecznej. Efektywność zmierzona zostanie relacją nakładu do efektu za pomocą autorskiego wskaźnika roboczo nazwanego „cena punktu społecznego”. Badanie powinno posłużyć do znalezienia odpowiedzi na pytanie, ile w danym kraju kosztuje zrealizowanie jednostki celów socjalnych; lub w perspektywie porównawczej: w którym z badanych krajów realizacja jednostki celów jest najtańsza. Poszczególnym krajom przypisano odpowiednią ilość „punktów społecznych”, w zależności od stopnia realizacji trzech podstawowych, zdaniem autora, celów społecznych. Są to: ograniczenie ubóstwa, redukcja poziomu bezrobocia oraz zmniejszenie poziomu nierówności społecznych. Następnie podzielono liczbę uzyskanych punktów przez odsetek wydatków na cele społeczne. W ten sposób możliwe było porównanie, ile w relacji do PKB kosztuje w danym kraju zdobycie 1 punktu społecznego. Obliczenia takiego dokonano za rok 2011. Wszystkie dane zaczerpnięto z internetowych baz danych OECD i Eurostatu.

Z punktu widzenia wartości poznawczej wskaźnika kluczowe jest omówienie metody przyznawania krajom „punktów społecznych”. Każdy kraj mógł otrzymać maksymalnie po 10 punktów w każdej z trzech wyżej wymienionych kategorii. W kategorii dotyczącej ubóstwa wykorzystano dane dotyczące odsetka ludności ubogiej przed działalnością redystrybucyjną państwa oraz po zastosowaniu tejże działalności. Ubóstwo rozumiane jest zgodnie z metodologią UE (patrz przyp. 2). Dla każdego z badanych krajów obliczono, o ile procent udało się zredukować poziom ubóstwa w 2011 roku, a następnie przyznano odpowiednią liczbę punktów- od 1 do 10.

Niezwykle istotna jest metoda wyznaczania 10 przedziałów z przypisanymi im odpowiednimi wartościami punktowymi. Aby uniknąć zarzutu arbitralności zastosowano poszerzoną perspektywę przestrzenną i czasową. Przy tworzeniu przedziałów uwzględniono dane z lat 2005–2011. Eliminuje to w pewnym stopniu wahania wynikające ze zmienności sytuacji gospodarczej w badanych krajach. Z drugiej strony przyjęcie zakresu np. 30-letniego nie byłoby słuszne, gdyż

warunki społeczne i polityczne w tak długim czasie podlegają zwykle istotnym przemianom. Jeśli chodzi o aspekt przestrzenny, to uwzględniono kraje UE-25. Rumunię i Bułgarię pominięto, gdyż dołączyły do UE po 2005 roku. Dla każdego roku w okresie 2005–2011 wybrano kraj z UE-25, w którym ubóstwo ograniczono w najmniejszym stopniu, a następnie dla tych siedmiu minimów obliczono średnią arytmetyczną, która wyniosła 13,7%. Oznacza to, że gdyby któryś z badanych krajów zredukował swój poziom ubóstwa o nie więcej niż 13,7% to otrzymałby 1 punkt społeczny. Podobnie postąpiono z przypadkami krajów, gdzie ubóstwo zredukowano w największym stopniu. Średnia arytmetyczna dla 7 obserwacji maksymalnych wyniosła 60,1%, a więc zredukowanie ubóstwa w 2011 roku o więcej niż 60,1% nagrodzone byłoby 10 punktami społecznymi. Obszar pomiędzy wartością 13,7% a 60,1% podzielono na równe części i przypisano im wartości punktowe między 2 a 9. Przykładowo, Niemcy w 2011 roku zredukowały poziom ubóstwa z 25,1% do 15,8%, a więc o 37,1%. Wartość ta mieści się w przedziale między 36,9 a 42,7% i nagradzana jest sześcioma punktami społecznymi.

Analogiczną procedurę zastosowano przy kategorii dotyczącej nierówności. Do tworzenia przedziałów przyjęto wartości wskaźnika Giniego przed i po działalności redystrybucyjnej państwa. Ze względu na braki danych w bazie OECD perspektywa historyczna obejmuje tylko 2 okresy- 2005 i 2010 rok. Z kolei perspektywa przestrzenna to 20 unijnych krajów (UE-25 bez kilku mniejszych: Cypru, Litwy, Łotwy, Malty, Irlandii oraz bez obserwacji dla Hiszpanii za okres 2005). Z obliczonymi przedziałami porównywano wartość redukcji nierówności za 2010 rok.

Nieco inaczej postąpiono w przypadku trzeciej kategorii, czyli poziomu bezrobocia. Nie ma jednoznacznych statystyk, które pokazywałyby, jakie byłoby bezrobocie, gdyby państwo nie prowadziło polityki rynku pracy. Stąd też przyjęto po prostu statystykę bezrobocia faktycznie zaobserwowanego w danym roku. Ponownie przyjęto perspektywę przestrzenną UE-25 i historyczną okres 2005–2011. Dla każdego roku wybierano przypadki krajów, w których odnotowano najwyższy i najniższy wskaźnik bezrobocia. Następnie policzono średnie dla 7 minimów i maksimów, które określiły poziomy bezrobocia nagradzane 1 i 10 punktami, a obszar między tymi wartościami podzielono na równe części. Oczywiście, w przypadku bezrobocia, im jego wartość w danym kraju była wyższa, tym mniej punktów tenże kraj otrzymywał. Z wyliczonymi przedziałami porównywano poziomy bezrobocia badanych krajów zaobserwowane w roku 2011.

4. ZALEŻNOŚCI MIĘDZY WYDATKAMI NA CELE SOCJALNE A WSKAŹNIKAMI EKONOMICZNYMI I SPOŁECZNYMI

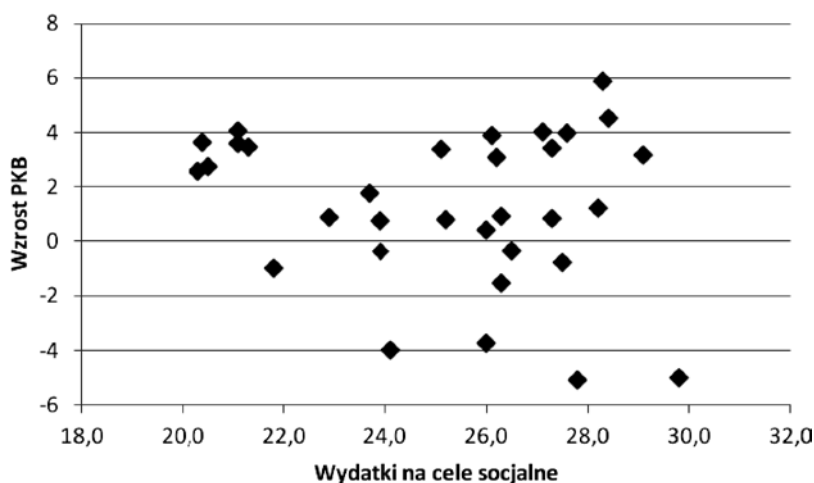
Najpopularniejszym miernikiem sytuacji makroekonomicznej państwa pozostaje wskaźnik realnego przyrostu PKB. Możliwie obiektywna ocena tejże sytuacji wymaga porównania wartości wskaźnika w perspektywie kilkuletniej. Szerszy horyzont wydaje się szczególnie uzasadniony w przypadku relacji wzrostu

i polityki społecznej. Należy pamiętać, że wzrost lub spadek poziomu wydatków na cele społeczne nie jest związany jedynie ze zmianami wprowadzanymi do ustawodawstwa, ale także ze wzrostem lub spadkiem ilości osób, które zyskują lub tracą uprawnienia do otrzymywania pomocy, gdyż zmienia się ich sytuacja materialna. Ta z kolei zależy może od szeregu innych czynników. Analiza statyczna, dokonana w jednym roku, mogłaby więc przedstawiać zafałszowany obraz sytuacji.

Na rysunku 1 przedstawiono zależność między wydatkami na cele socjalne a zanotowanym poziomem wzrostu PKB w badanych krajach w latach 2005–2012. W badaniu tym pominięta zostanie Polska. Kraj ten notował w latach 2005–2012 najwyższe przyrosty PKB, jednak było to spowodowane impulsem rozwojowym w postaci integracji z Unią Europejską oraz naturalnego procesu konwergencji. Badanie zostało więc zrealizowane dla 32 przypadków (4 kraje x 8 lat).

Obserwacja rysunku nie pozwala na wysunięcie jednoznacznych wniosków. Widać jednak, że popularny pogląd o antywzrostowym działaniu wydatków na cele socjalne nie jest zawsze prawdziwy, przynajmniej na poziomie porównawczym. Przypadki najwyższego wzrostu PKB notowano wraz z ponad przeciętnym poziomem wydatków socjalnych. W okresie 2005–2012 największy łączny przyrost PKB, nie licząc Polski, wystąpił w Szwecji (17,23%) i dalej w Niemczech (12,20%). Jednocześnie kraje te charakteryzowały się najwyższymi średnimi wydatkami na cele socjalne – odpowiednio 28,28% PKB i 26,39%⁸. Na podstawie powyższego nie należy wyciągać wniosku, jakoby zwiększenie aktywności na polu socjalnym automatycznie powodowało wzrost dynamiki PKB. Pokazano jedynie, że ujemna zależność między tymi dwoma zjawiskami nie musi koniecznie występować.

Rysunek 1. Zależność między wydatkami na cele socjalne (w % PKB) a wzrostem PKB (w %) w latach 2005–2012 w wybranych krajach

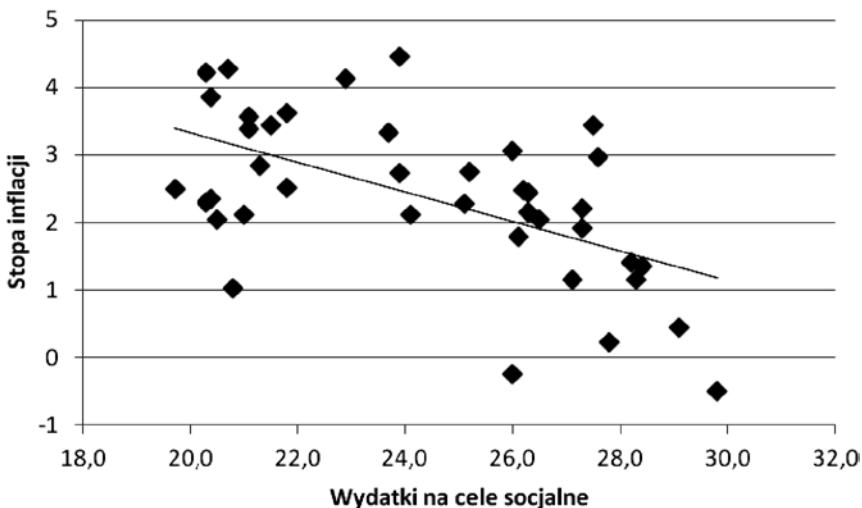
Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy danych OECD i World Economic Outlook Databse, IMF.

⁸ Dane za: OECD i World Economic Outlook Databse, IMF.

Argumentem za powściągliwością w dziedzinie polityki społecznej może być obawa o nadmierny wzrost stopy inflacji. Mogłoby do tego dojść na skutek zwiększenia ilości pieniądza w obiegu, co z kolei mogłoby być spowodowane realizowaniem celów socjalnych poprzez wypłaty zasiłków pieniężnych. Podobnie jak w przypadku PKB, warto zbadać zależność między stopami inflacji w poszczególnych krajach i latach a wydatkami na cele socjalne wyrażonymi jako % PKB (rysunek 2). Tym razem w badaniu ujęto także Polskę, a więc uwzględniono 40 przypadków (5 krajów x 8 lat).

Obserwacja rysunku 2 uprawnia do obliczenia współczynnika korelacji Pearsona, gdyż przedstawiona zależność ma symptomy relacji liniowej. Wartość współczynnika wynosi w tym przypadku $-0,57$ i jest statystycznie istotna. Ujemna wartość wskaźnika pokazuje, że jeśli można mówić o występowaniu jakiejś zależności, to jest to zależność ujemna. Okazuje się więc, że ceny w krajach ze stosunkowo rozbudowaną sferą socjalną mogą utrzymywać się na dość stabilnym poziomie. Co więcej pośród badanych krajów, to właśnie te wydające na cele socjalne najczęściej charakteryzują się najbardziej stabilnymi poziomami cen. W okresie 2005–2012 średnia stopa inflacji pośród badanych krajów najniższa była w Szwecji (1,56%) i następnie w Niemczech (1,84%)⁹. Jak zostało to wcześniej wskazane, kraje te charakteryzowały się najwyższym poziomem wydatków społecznych. Podobnie jak w przypadku przyrostu PKB, tak i tym razem nie należy wyciągać pochopnych wniosków. Mogą bowiem występować kraje, gdzie wysokim wydatkom socjalnym towarzyszy znaczny poziom inflacji, ale nie jest to bynajmniej regułą.

Rysunek 2. Zależność między wydatkami na cele socjalne (w % PKB) a stopami inflacji w latach 2005–2012 w wybranych krajach

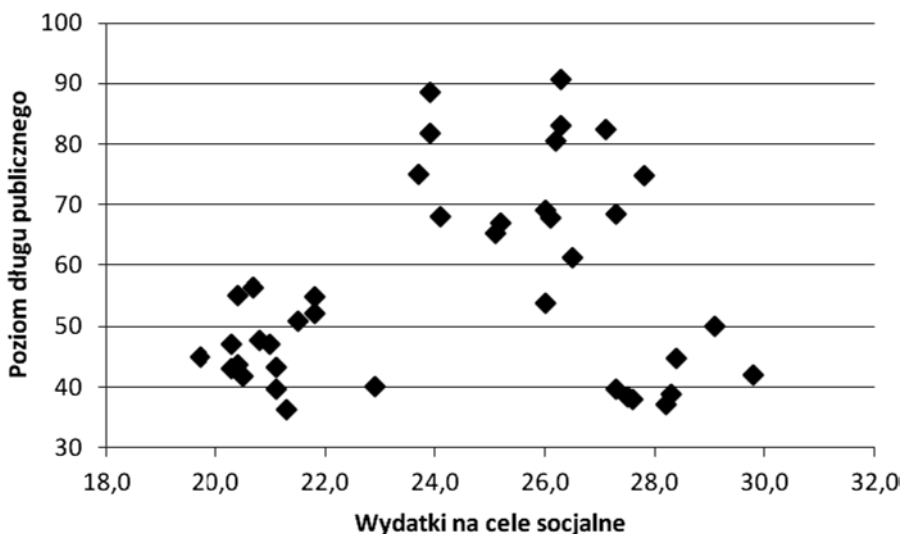

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy danych OECD i World Economic Outlook Database, IMF.

⁹ Dane za World Economic Outlook Database, IMF.

Innym ważnym elementem oceny sytuacji makroekonomicznej państwa jest analiza poziomu długu publicznego. Wysoki poziom długu może spowodować obniżkę poziomu wiarygodności kraju na arenie międzynarodowej, spadek ratingu, a w konsekwencji np. wzrost oprocentowania obligacji państwowych, czyli de facto pożyczanie pieniędzy przez państwo staje się droższe. W opinii większości ekonomistów wysoki poziom długu publicznego jest szkodliwy dla gospodarki. Biorąc powyższe pod uwagę należy zbadać, czy istnieje zależność między wydatkami społecznymi, a długiem publicznym. Warto też pamiętać, że dług publiczny często ma charakter narastający. Z drugiej strony stosunek długu do PKB wyrażony w % może się obniżyć, jeśli PKB przyrasta szybciej niż dług. Na rysunku 3 zaprezentowano relacje między poziomem wydatków na cele socjalne a poziomem długu publicznego w % PKB. Ponownie w badaniu uwzględnione zostało 40 przypadków (5 krajów x 8 lat).

Rysunek 3. Zależność między wydatkami na cele socjalne (w % PKB) a poziomem długu publicznego (w % PKB) w latach 2005–2012 w wybranych krajach

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy danych OECD i World Economic Outlook Database, IMF.

Rysunek 3 pokazuje że w badanej próbie nie sposób mówić o występowaniu zależności liniowej. Relatywnie niski poziom długu publicznego obserwowano przy najniższych i najwyższych poziomach wydatków na cele socjalne. Z kolei stosunkowo wysoki poziom długu publicznego powiązany był ze średnim poziomem wydatków socjalnych. W badanym okresie najniższy średni poziom długu publicznego zaobserwowano w Szwecji (41,09%)¹⁰, a więc kraju wydającym na politykę społeczną relatywnie najwięcej. Zaprezentowane informacje wskazują

¹⁰ Tamże.

więc, iż kraje prowadzące aktywną politykę socjalną niekoniecznie zmagają się z wysokim zadłużeniem.

Przedstawione dotychczas wskaźniki ekonomiczne zajmują istotne miejsce w debacie ekonomistów, polityków i publicystów. Nie ulega jednak wątpliwości, że dla tzw. przeciętnego obywatela największe znaczenie ma realny poziom życia w jego kraju. Sytuacja makroekonomiczna wpływa w znacznym stopniu na kształtowanie się wskaźników społecznych, ale nie jest ich jedyną determinantą. Niedoskonałości miernika, jakim jest poziom PKB per capita skłoniły ekonomistów do poszukiwania wskaźników, które opisywałyby poziom życia ludności w sposób bardziej całościowy, tzn. uwzględniający takie zmienne, jak wartość czasu wolnego, oczekiwana długość życia, stan środowiska naturalnego itd.¹¹ W niniejszej pracy omówione zostanie kilka spośród nich.

Popularnym wskaźnikiem syntetycznym jest Human Development Index (HDI), czyli wskaźnik rozwoju społecznego. Do obliczania wartości wskaźnika dla danego kraju stosuje się następujące zmienne: oczekiwana długość życia w momencie narodzin, średnia liczba otrzymanych lat edukacji, przewidywana liczba otrzymanych lat edukacji oraz PKB per capita w dolarach mierzony parytetem siły nabywczej waluty¹². Wartości miernika kształtują się w przedziale od zero do jedności. Zaletą wskaźnika HDI jest szersze niż w przypadku PKB per capita podejście do problematyki poziomu życia. Miernik ten, podobnie jak inne wskaźniki oparte na wartości średnich, nie uwzględnia występujących w danym kraju nierówności społecznych. Może bowiem występować taka sytuacja, w której jedynie niewielki odsetek ludności danego kraju jest dobrze wykształcony, uzyskuje wysokie dochody i cieszy się długim życiem, podczas gdy poziom życia znacznych grup ludności jest niski. Ze względu na swą konstrukcję wskaźnik HDI nie może uchwycić tych problemów. Odpowiedzią jest wprowadzony wskaźnik IHDI (Inequality-adjustment Human Development Index). Wykorzystuje on te same zmienne co HDI, jednak dodatkowo są one poddane modyfikacji za pomocą wskaźnika nierówności Atkinsona. Ze względu na fakt, iż w każdym kraju nierówności występują, wartości wskaźnika IHDI są dla poszczególnych krajów niższe niż w przypadku HDI. W tabeli 3 zamieszczono dane dotyczące wartości wskaźników HDI i IHDI dla badanych krajów oraz średnie wydatki na cele socjalne w latach 2005–2012.

¹¹ Próbę zebrania i opisanego szeregu wskaźników rozwoju społecznego podjęli badacze z francuskiego urzędu statystycznego i OECD pracujący dla *Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress* w raporcie *Survey of existing approaches to measuring socio-economic progress*, 2008. W opracowaniu zostały zawarte wskaźniki oparte na PKB i rachunkach narodowych, popularne mierniki syntetyczne tj. HDI, oparte na subiektywnych odczuciach, a także szereg mniej popularnych wskaźników zaproponowanych przez instytucje międzynarodowe i inne organizacje.

¹² Obecnie stosowana metodologia używana jest od 2010 roku. Jej szczegóły można znaleźć np. w dodatku metodologicznym *Technical notes to Human Development Report 2013*.

Tabela 3. Średnie wydatki na cele socjalne (w % PKB) a wartości wskaźników HDI i IHDI w wybranych krajach

Kraj/Rok	Średnie wydatki na cele socjalne w latach 2005–2012	HDI 2012	IHDI 2012
Niemcy	26,39	0,920	0,856
Hiszpania	23,90	0,885	0,796
Polska	20,78	0,821	0,740
Szwecja	28,28	0,916	0,859
Wielka Brytania	22,33	0,875	0,802

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy danych OECD i Human Development Report 2013.

Wskaźniki HDI i IHDI dotyczą 2012 roku, natomiast statystyka dotycząca wydatków na cele socjalne dotyczy okresu lat 2005–2012. Celem takiego zabiegu z jednej strony jest ułatwienie porównań, jednak przede wszystkim należy zwrócić uwagę na to, że polityka społeczna wpływa na życie obywateli, gdy prowadzona jest przez dłuższy czas. Oznacza to, że nakłady na politykę społeczną mają charakter kumulatywny, a wymierne efekty tejże polityki obserwuje się często z opóźnieniem. Już pobieżna analiza danych w tabeli prowadzi do wniosku, iż w badanej grupie krajów najwyższe wartości wskaźników HDI i IHDI odnotowywały Szwecja i Niemcy, a więc państwa, które na cele socjalne wydawały stosunkowo dużo. Najniższe wartości wskaźnika HDI i IHDI w 2012 roku zanotowano w Polsce. Spośród badanych krajów wydawała ona na cele socjalne najmniej, jednak w tym przypadku niskie wartości wskaźników rozwoju społecznego należy łączyć z generalnie wyraźnie niższym od pozostałych krajów stopniem rozwoju.

Powyższe porównania wskazują, że możliwe jest prowadzenie hojnej polityki społecznej przy zachowaniu relatywnie dobrej sytuacji makroekonomicznej. Poza tym, kraje inwestujące w sferę społeczną osiągają zadowalające rezultaty, jeżeli chodzi o poziom rozwoju społecznego, mierzonego choćby wskaźnikiem IHDI. Badanej w pracy kraje mają różne osiągnięcia, jeśli chodzi o realizację celów socjalnych. Różnią się jednak także poziomem wydatków. Różnią się jednak także poziomem wydatków. Konieczne jest zatem zbadanie relacji nakładów na politykę społeczną do jej efektów¹³. W tabeli 4 zawarto wyniki badań przy użyciu wskaźnika „cena punktu społecznego”.

¹³ Kompleksowe badanie w zakresie analizy różnych elementów polityki społecznej podjęli między innymi autorzy dzieła *The Real Worlds of Welfare Capitalism*. W swoich analizach wykorzystali 3 kraje związane z różnymi doktrynami polityki społecznej: Holandię, Niemcy i Stany Zjednoczone. W jednym z rozdziałów badają skutki polityki społecznej tych krajów w 6 wymiarach: redukcji ubóstwa, promocji równości, inkluzji społecznej, stabilności życia, autonomii rozumianej jako zdolność do samodzielnego zaspokajania potrzeb życiowych oraz promocji efektywności. Tę ostatnią analizują między innymi pod kątem bodźców do podejmowania pracy. W tej części badają też, czy pomoc socjalna rzeczywiście dociera do tych, którzy jej potrzebują. W tym zakresie dochodzą do interesujących wniosków. W przywołanej publikacji brak natomiast szczegółowych analiz dotyczących kosztów polityki społecznej.

Tabela 4. Cena punktu społecznego w wybranych krajach w 2011 roku

Kraj	Liczba punktów społecznych	Wydatki na cele socjalne w 2011 roku jako% PKB	Cena punktu społecznego
Niemcy	21	26,2	1,25
Hiszpania	7	26,0	3,71
Polska	14	20,7	1,48
Szwecja	21	27,6	1,31
Wielka Brytania	17	23,9	1,41

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy danych OECD i Eurostat Database.

Krajami, które zdobyły najwięcej punktów są Niemcy i Szwecja. Oba te państwa uzyskały w 2011 roku 21 punktów na 30 możliwych, przy czym Niemcy zdobywały więcej punktów od Szwecji w kategorii bezrobocie i redukcja poziomu nierówności. Szwecja z kolei uzyskała o 2 punkty więcej w kategorii zmniejszanie ubóstwa. Trzecie miejsce pod względem liczby punktów społecznych zajęła Wielka Brytania, która porównaniu z dwoma omówionymi krajami zanotowała małą ilość punktów (3) w kategorii ograniczanie poziomu nierówności. Kolejne miejsce w klasyfikacji zajmuje Polska, która stosunkowo najlepiej wypadła w kategorii bezrobocie. Hiszpania zdobyła jedynie 7 punktów głównie ze względu na wysoki poziom bezrobocia oraz nierówności w tym kraju. Punkt społeczny najtańszy był w Niemczech i „kosztował” 1,25% PKB. Nieznacznie, bo o 0,06 pkt. procentowego droższy był punkt w Szwecji, która miała nieznacznie wyższy od Niemiec poziom wydatków na cele socjalne. Kolejne miejsca zajmują Wielka Brytania i Polska. Różnice między wszystkimi czterema krajami nie są wysokie. Polska zdobyła wyraźnie mniej punktów niż Niemcy, ale miała też niskie wydatki socjalne, stąd cena punktu społecznego nie odstawała znacząco w górę w porównaniu do innych krajów. Szczególnie uderzająca jest sytuacja Hiszpanii. Kraj ten wydaje na cele społeczne podobny do innych krajów odsetek swego dochodu, ale stopień realizacji celów społecznych jest w tym państwie niewielki. Punkt społeczny kosztował w Hiszpanii aż 3,71% PKB, ponad dwukrotnie więcej niż w Polsce. Najważniejszym jednak wnioskiem płynącym z tabeli jest fakt, iż możliwe jest aktywne działanie państwa na polu socjalnym, które jest, oczywiście relatywnie, tanie. Niemcy i Szwecja bez wątpienia realizują cele społeczne w najwyższym stopniu, nie wydając na nie jednocześnie proporcjonalnie lub ponad proporcjonalnie wyższego odsetka swojego dochodu. Przeciwnie, w krajach tych punkt społeczny był stosunkowo tani. Oczywiście nie oznacza to, że państwa te powinny jeszcze bardziej zwiększyć swoje wydatki, co spowoduje dalszą poprawę sytuacji socjalnej. W którymś momencie napotkałyby prawdopodobnie barierę, poza którą dalsze zwiększanie wydatków nie przyniosłoby zakładanego skutku, a cena punktu społecznego wzrosłaby.

Warto też szerzej przeanalizować liczbę punktów, jaką kraje zdobywają w poszczególnych kategoriach. Informacje w tym zakresie zamieszczono w tabeli 5. Analiza danych w tabeli wskazuje, że we wszystkich badanych kategoriach różnice między krajami są dość wyraźne. Jeśli chodzi o redukcję ubóstwa, to najwięcej

punktów otrzymała Szwecja. Ubóstwo w Szwecji jest problemem marginalnym, należy jednak pamiętać, że punkty przyznawano nie za niski poziom ubóstwa, ale za największą redukcję jego poziomu. Szwecja charakteryzuje się niskim poziomem ubóstwa także przed działalnością redystrybucyjną państwa, a pomimo to redukuje ubóstwo w relatywnie największym stopniu. W dużej mierze udawało się też ograniczać ubóstwo w Wielkiej Brytanii, co może być interesujące ze względu na przypisywaną temu krajowi doktrynę liberalną. Ponad połowę możliwych do zdobycia punktów w kategorii „redukcja ubóstwa” otrzymują też Niemcy, które charakteryzują się wysokimi nakładami na politykę rynku pracy oraz politykę prorodzinną. Kraje takie jak Polska i Hiszpania redukują ubóstwo w mniejszym stopniu. W porównaniu do wcześniej omówionych krajów mają one mniej hojne systemy świadczeń, choć przypadek Hiszpanii jest szczególny, gdyż wydatki na cele socjalne są w tym kraju dość wysokie. Państwo to jest jednak biedniejsze i prawdopodobnie jest to jedna z przyczyn mniej rozbudowanego systemu świadczeń.

Jeśli chodzi o nierówności, to w największym stopniu są one zredukowane w Niemczech. Wspomniane już wysokie nakłady na rynek pracy (w tym także zasiłki) oraz świadczenia rodzinne sprawiają, że rynkowy podział dochodów w społeczeństwo jest w relatywnie wysokim stopniu modyfikowany poprzez działalność redystrybucyjną państwa. Tradycyjnie niski poziom nierówności społecznych (wśród badanych krajów najniższy) charakteryzuje Szwecję, co jest zgodne z doktryną socjaldemokratyczną. W omawianej kategorii kraj ten otrzymał jednak punkt mniej, gdyż nierówności ograniczył w mniejszym stopniu. Najmniej punktów otrzymują natomiast Hiszpania i Wielka Brytania. W przypadku Hiszpanii może to być spowodowane stosunkowo niewielkimi świadczeniami w tym kraju. Ciekawy jest natomiast przypadek Wielkiej Brytanii. W świetle doktryny liberalnej nierówności nie są poważnym problemem¹⁴. Brytyjski system świadczeń jest dość rozbudowany, więc teoretycznie powinien przyczyniać się do wyrównywania różnic między obywatelami. Świadczenia te są jednak dość szeroko dostępne, co sprawia, że otrzymuje je stosunkowo duża liczba osób¹⁵. W ten sposób system pomocy społecznej przyczynia się do ograniczenia ubóstwa, choć w mniejszym stopniu redukuje nierówności. Wydaje się, że na takie zjawisko należy spojrzeć pozytywnie, stąd też trzeba o nim pamiętać interpretując dane w tabeli 5.

Jak zostało to omówione w metodologii wskaźnika, w kategorii „bezrobocie” punkty przyznawano za odnotowany poziom bezrobocia, a nie jego redukcję, gdyż wpływ polityki społecznej na ograniczenie bezrobocia nie jest mierzalny. Nie ulega jednak wątpliwości, że umiejętna polityka społeczna (szczególnie w obszarze rynku pracy) może przyczynić się do obniżenia poziomu bezrobocia. W badanych krajach w 2011 roku odnotowano bardzo różne poziomy bezrobocia. Najwięcej punktów w badanej kategorii otrzymały Niemcy, gdzie bezrobocie wyniosło 5,9%.

¹⁴ M. Friedman, *Kapitalizm i wolność*, tłum. B. Sałbut, Wydawnictwo Helion, Gliwice 2008, s. 302–306.

¹⁵ *Komisja Europejska, Twoje uprawnienia do zabezpieczenia społecznego w Wielkiej Brytanii*, Bruksela 2011, s. 25–31.

Tabela 5. Liczba punktów społecznych w poszczególnych kategoriach w wybranych krajach UE

Kraj/Kat.	Redukcja ubóstwa	Redukcja nierówności	Bezrobocie	Suma
Niemcy	6	7	8	21
Hiszpania	4	2	1	7
Polska	4	4	6	14
Szwecja	8	6	7	21
Wielka Brytania	7	3	7	17

Źródło: Opracowanie własne.

Na tle Unii Europejskiej Polska, Szwecja i Wielka Brytania charakteryzowały się dość niskim poziomem bezrobocia, stąd też otrzymały dość duże ilości punktów. Hiszpania natomiast wyróżnia się bardzo dużym poziomem bezrobocia, dlatego też w omawianej kategorii otrzymała zaledwie jeden punkt.

5. PODSUMOWANIE

Głównym celem artykułu było zbadanie zależności między prowadzoną przez wybrane kraje polityką społeczną a wielkościami makroekonomicznymi i społecznymi, a także ocena skuteczności i efektywności tejże polityki. W dobie kryzysu ekonomicznego weryfikacji powinny podlegać wszystkie elementy polityki państwa, nie wyłączając polityki społecznej i socjalnej.

Mimo działań UE, takich jak strategia Europa 2020, systemy zabezpieczenia społecznego w krajach członkowskich są mocno zróżnicowane. Różnice dotyczą zasad przyznawania pomocy, długości jej otrzymywania, wysokości zasiłków oraz źródeł ich finansowania. Niemniej jednak najbardziej hojną politykę społeczną w ujęciu całościowym prowadzą Niemcy i Szwecja, gdzie wydatki są największe zarówno w przeliczeniu na mieszkańca, jak i w relacji do PKB.

Przeprowadzone badania wskazują, że popularne poglądy, co do relacji między polityką społeczną a makroekonomią nie są zawsze prawdziwe. Kraje wydające stosunkowo dużo na cele socjalne mogą mieć relatywnie wysoką długookresową stopę wzrostu PKB oraz stosunkowo stabilny poziom cen. Dalszych badań wymagałoby natomiast odpowiedź na pytanie, jak ewentualne ograniczenie aktywności socjalnej wpłynęłoby na gospodarki badanych państw, a w szczególności czy pozwoliłoby na jeszcze wyższą dynamikę wzrostu. Jeśli chodzi o wielkości makroekonomiczne związane z zadłużeniem to trudno o jednoznaczne wnioski, gdyż pomiędzy poziomem długu publicznego a wydatkami socjalnymi nie zachodzi żadna istotna relacja (przynajmniej w badanej grupie państw).

Kraje charakteryzujące się wyższym poziomem wydatków socjalnych cieszą się wyższym poziomem rozwoju społecznego, przynajmniej w świetle tych mierników, których istotną częścią składową są czynniki ekonomiczne. Zasadność

dalszego zwiększenia wydatków socjalnych w tych krajach jest jednak dyskusyjna, gdyż prawdopodobne jest, że kraje te zbliżyły się do maksymalnego poziomu rozwoju w bieżących warunkach ekonomicznych. Poziom rozwoju społecznego zależy nie tylko od poziomu wydatków socjalnych, ale także ogólnego poziomu zamożności danego kraju.

Relacja nakładów do efektów polityki społecznej okazuje się być najbardziej korzystną w państwach z bardziej aktywną polityką społeczną. Wydają one na cele socjalne znaczną część dochodu narodowego, ale przekłada się to na wymierne skutki społeczne. Ostatecznie więc koszt polityki socjalnej w krajach takich jak Niemcy i Szwecja jest relatywnie niski, natomiast w Hiszpanii wysoki, gdyż tamtejsza polityka społeczna jest nieefektywna.

BIBLIOGRAFIA

- Afsa C., Blanchet D., Marcus V., Pionnier P.A., Rioux L., d'Ercole M.M., Ranuzzi G., Schreyer, P., *Survey of Existing Approaches to Measuring Socio-economic Progress*, Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress 2008.
- Czarnik M., Kot M., Urmański J., *Polityka prorodzinna w wybranych krajach Unii Europejskiej. Przegląd stosowanych rozwiązań*, Fundacja Republikańska, Warszawa 2012.
- Friedman M., *Kapitalizm i wolność*, tłum. B. Sałbut, Wydawnictwo Helion, Gliwice 2008.
- Goodin R.E., Headey B., Muffels R., Dirven H-J., *The Real Worlds of Welfare Capitalism*, Cambridge University Press, Cambridge 1999.
- http://www.stiglitz-sen-fitoussi.fr/documents/Survey_of_Existing_Approaches_to_Measuring_Socio-Economic_Progress.pdf [10.08.2013].
- <http://republikanie.org/wp-content/uploads/2013/01/Polityka-prorodzinna-w-wybranych-krajach-Unii-Europejskiej.pdf> [10.08.2013].
- http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ilc_peps01&lang=en [05.04.2013].
- http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=0&language=en&pcode=t2020_52 [10.04.2013].
- http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=une_rt_a&lang=en [04.04.2013].
- http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2012/02/weodata/weorept.aspx?sy=2005&ey=2012&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&pr1.x=7&pr1.y=10&c=964%2C184%2C134%2C144%2C112&s=NGDP_RPCH%2CPCPI&grp=0&a= [01.04.2013].
- http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2012/02/weodata/weorept.aspx?sy=2005&ey=2012&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&pr1.x=7&pr1.y=10&c=964%2C184%2C134%2C144%2C112&s=NGDP_RPCH%2CPCPI&grp=0&a= [01.04.2013].
- <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2012/02/weodata/weorept.aspx?sy=2005&ey=2012&scsm=1&ssd=1&sort=subject&ds=%2C&br=1&pr1.x=68&pr1.y=8&c=> [01.04.2013].
- <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0682:FIN:PL:PDF> [10.08.2013].
- <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0758:FIN:PL:PDF> [10.08.2013].

- http://ec.europa.eu/employment_social/empl_portal/SSRinEU/Your%20social%20security%20rights%20in%20UK_pl.pdf [11.08.2013].
- <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0758:FIN:PL:PDF> [10.08.2013].
- http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/targets/index_pl.htm. [09.08.2013].
- http://stats.oecd.org/Index.aspx?datasetcode=SOCX_AGG [06.03. 2013].
- IMF, World Economic Outlook Database October 2012, Waszyngton 2012.
- Komisja Europejska, *Komunikat komisji do parlamentu europejskiego, rady, europejskiego komitetu ekonomiczno-społecznego oraz komitetu regionów, Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia: europejski wkład w pełne zatrudnienie*, Strasburg 2010.
- Komisja Europejska, *Komunikat komisji do parlamentu europejskiego, rady, europejskiego komitetu ekonomiczno-społecznego oraz komitetu regionów, Europejska Platforma współpracy w zakresie walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym: europejskie ramy na rzecz spójności społecznej i terytorialnej*, Bruksela 2010.
- Komisja Europejska, *Twoje uprawnienia do zabezpieczenia społecznego w Wielkiej Brytanii*, Bruksela 2011.
- United Nations Development Programme, *Human Development Report 2013*, ONZ, Nowy Jork 2013 http://hdr.undp.org/en/media/HDR_2013_EN_complete.pdf [11.08.2013].
- United Nations Development Programme, 2013, *Human Development Report 2013 Technical Notes*, ONZ, Nowy Jork 2013.

EFFICIENCY OF SOCIAL POLICY AND ITS IMPACT ON SOCIO-ECONOMIC SITUATION IN SELECTED EU MEMBER STATES

Summary: The main aim of this paper was evaluation of social policy efficiency and its impact on social and macroeconomic measurements. There were 5 countries used in examination: Spain, Poland, Great Britain, Germany and Sweden. These countries differ in their social policy doctrines. In the first part there are shown actions which are taken by EU and selected countries on the social field. Then there is presented a methodology of examinations, including conception of author's coefficient 'price of the social point' which serves to test efficiency. In the last part there are presented results of the examination using new measurement and there are discussed relations between social expenditures and socio-economic situation in examined countries.

Key words: social policy, social benefits, social expenditures, Europe 2020 strategy, inequalities, poverty, efficiency, socio-economic measurements, price of the social point

*Lukasz Kryszak
Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu
Katedra Makroekonomii i Gospodarki Żywnościowej
Al. Niepodległości 10
61-875 Poznań
e-mail: kryszak.luk@gmail.com*